មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា

Cambodian Center for Human Rights

ព្រឹត្តិបត្រព័ត៌មានស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការសន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោស
«ឯកសណ្ឋានសម្រាប់ជនជាប់ឃុំ»

www.cchrcambodia.org

ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២៤

មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា (ម.ស.ម.ក) បានធ្វើការសង្កេតការណ៍សវនាការ ដើម្បីតាមដានសវនាការព្រហ្មទណ្ឌនៅតុលាការកម្ពុជា និងវាយតម្លៃអំពីការអនុវត្តការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌តាមបទដ្ឋានជាតិ និងអន្តរជាតិចាប់ពីឆ្នាំ២០០៩ និងបានសង្កេតសវនាការនៅសាលាឧទ្ធរណ៍ភ្នំពេញចាប់តាំងពីខែមីនា ឆ្នាំ២០១៣ ព្រមទាំងបានសង្កេតសវនាការព្រហ្មទណ្ឌនៅសាលាឧទ្ធរណ៍ចំនួនបីផ្សេងទៀតចាប់ឆ្នាំ២០២២ ដល់ពេលបច្ចុប្បន្ន រួមមានសាលាឧទ្ធរណ៍បាត់ដំបង ត្បូងឃ្មុំ និងព្រះសីហនុ។ ព្រឹត្តិបត្រព័ត៌មាននេះ ផ្តោតជាពិសេសលើសិទ្ធិទទួលបានការសន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោស ដែលពាក់ព័ន្ធសំខាន់លើការស្លៀកពាក់ឯកសណ្ឋានទណ្ឌិតរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងអំឡុងពេលដំណើរការនៃនីតិវិធីសវនាការ។

សិទ្ធិទទួលបានការសន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោសគឺជាសិទ្ធិមូលដ្ឋាន

មាត្រា ៣៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

"ជនជាប់ចោទណាក៏ដោយត្រូវទុកជាមនុស្សឥតទោស ដរាបណាតុលាការមិនទាន់កាត់ទោសជាស្ថាពរ។"

មាត្រា ១៤(២) នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ

"ជនដែលជាប់ចោទពីបទព្រហ្មទណ្ឌត្រូវបានសន្មតជាមុនថាជាជនគ្មានទោស រហូតដល់ពិរុទ្ធភាពរបស់ខ្លួនត្រូវបានកំណត់ស្របតាមច្បាប់។"

ទាំងច្បាប់ជាតិ និងអន្តរជាតិទទួលស្គាល់ការសន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោសគឺជាសិទ្ធិមូលដ្ឋាន។ ការអនុវត្តគោលការណ៍នេះមិនត្រឹមតែជាលក្ខខណ្ឌចាំបាច់ ដើម្បីធានាសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នោះទេ ប៉ុន្តែក៏ជាឧបករណ៍គ្រឹះដើម្បីជំរុញការជឿជាក់លើនីតិរដ្ឋផងដែរ។ មាត្រា ១១(១) នៃសេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ("ស.ស.ស.ម") ធានាសិទ្ធិត្រូវបានសន្មតថាជាជនគ្មានទោស រហូតដល់ពិរុទ្ធភាពត្រូវបានរកឃើញ។ មាត្រា ១៤ (២) នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយដែលកម្ពុជាជារដ្ឋភាគី និងក៏ដូចជា ស.ស.ស.ម ដែរ ដែលត្រូវបានបញ្ចូលទៅក្នុងច្បាប់ជាតិតាមរយៈរដ្ឋធម្មនុញ្ញចែងថា "ជនដែលជាប់ចោទពីបទព្រហ្មទណ្ឌ ត្រូវបានសន្មតជាមុនថាជាជនគ្មានទោសរហូតដល់ពិរុទ្ធភាពរបស់ខ្លួនត្រូវបានបង្ហាញស្របតាមច្បាប់"។ មាត្រា ៣៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាចែងថា "ជនជាប់ចោទណាក៏ដោយត្រូវទុកជាមនុស្សឥតទោស ដរាបណាតុលាការមិនទាន់កាត់ទោសជាស្ថាពរ"។

សិទ្ធិទទួលបានការសន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោសក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែងឯកសណ្ឋានពន្ធនាគារ

នៅពេលដែលជនជាប់ចោទចូលខ្លួនក្នុងសវនាការក្នុងសម្លៀកបំពាក់ជាទណ្ឌិត[1] ដែលនេះទាក់ទិននឹងការយល់ឃើញជាមុនថា ជនជាប់ចោទជាអ្នកមានទោស និងនាំឱ្យជះឥទ្ធិពល (ដោយចេតនា ឬអចេតនា) ដល់ការវិនិច្ឆ័យរបស់ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ឬចៅក្រម ហើយអាចប៉ះពាល់ដល់ដំណើរការនីតិវិធី និងចុងក្រោយបង្អស់គឺលទ្ធផលនៃរឿងក្តី។ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សនៃអង្គការសហប្រជាជាតិបានរកឃើញថា "*ការតម្រូវឱ្យអ្នកជាប់ឃុំបណ្តោះអាសន្ន និងទណ្ឌិតត្រូវតែពាក់អាវដែលបង្ហាញពីកន្លែងជាប់ឃុំខ្លួនរបស់ពួកគេ បង្ហាញពីការប្រព្រឹត្តដែលប៉ះពាល់ដល់កិត្តិយសរបស់ពួកគេដែរ* " និងថាការតម្រូវឱ្យស្លៀកពាក់ឯកសណ្ឋានបែបនេះ នៅអំឡុងពេលជំនុំជម្រះអាចរំលោភបំពានលើសិទ្ធិទទួលបានការសន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោស។[2]

វិធាន ១១៥ នៃវិធានអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីបទដ្ឋានអប្បបរមាសម្រាប់ការអនុវត្តទៅលើជនជាប់ឃុំ (វិធាននែលសាន់ម៉ាន់ដឺឡា) អនុម័តដោយមហាសន្និបាតឆ្នាំ២០១៥ ចែងថា *"ត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យជនជាប់ឃុំប្រើសម្លៀកបំពាក់របស់ពួកគេ ក្នុងសម្លៀកបំពាក់ស្អាតបាត និងសមរម្យ។ ប្រសិនបើគេត្រូវប្រើសម្លៀកបំពាក់របស់ពន្ធនាគារ សម្លៀកបំពាក់ទាំងនេះមិនត្រូវឱ្យដូចគ្នានឹងជនជាប់ឃុំដែលតុលាការបានកាត់ទោសស្ថាពររួចហើយនោះទេ"*។ ខណៈដែលវិធាន

---

[1] នៅក្នុងព្រឹត្តិបត្រព័ត៌មាននេះ "ទណ្ឌិត" សំដៅដល់ជនទាំងឡាយណា ដែលត្រូវបានតុលាការរកឃើញថាមានពិរុទ្ធភាព និងសេចក្តីសម្រេចបានចូលជាស្ថាពរហើយ បន្ទាប់ពីអស់សិទ្ធិប្តឹងជំទាស់ទៅតុលាការជាន់ខ្ពស់។ "ជនជាប់ចោទ" សំដៅដល់ជនទាំងឡាយណាដែលប្រឈមនឹងបទចោទព្រហ្មទណ្ឌដែលមិនទាន់ទទួលបានសេចក្តីសម្រេចជាស្ថាពរនៅឡើយ ។

[2] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ 'សេចក្តីសង្កេតសន្និដ្ឋាននៃគណៈកម្មាធិការលើរបាយការណ៍បឋមនៃប្រទេសបេនីន' ខែវិច្ឆិកា ២០០៤ UN Doc CCPR/C/82/BEN វាក្យខណ្ឌ ២១។

CC BY NC SA

នេះមិនបានចងជាកាតព្វកិច្ចផ្លូវច្បាប់លើកម្ពុជា ឬសមាជិកដទៃទៀតនៃ អ.ប.ស ក៏ដោយ វិធាននេះតំណាងឱ្យការអនុវត្តដ៏ល្អបំផុតដែលអន្តរជាតិទទួលស្គាល់សម្រាប់ការអនុវត្តទៅលើជនជាប់ឃុំ។ នៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ("អ.វ.ត.ក") ជនជាប់ចោទត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យស្លៀកសម្លៀកបំពាក់ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ពួកគេ នៅគ្រប់ដំណាក់កាលនៃដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌរហូតដល់តុលាការកាត់ទោសជាស្ថាពរ។

នៅកម្ពុជា ឯកសណ្ឋានរបស់ជនជាប់ឃុំត្រូវបានកំណត់ដោយនីតិវិធីពន្ធនាគារលេខ៥ របស់ក្រសួងមហាផ្ទៃស្តីពី "ឯកសណ្ឋានជនជាប់ឃុំ និងសម្ភារបរិក្ខារនៅក្នុងបន្ទប់ឃុំឃាំង" ឆ្នាំ២០០៣ ត្រង់ចំណុច ៤(១)៖ "មន្ត្រីទទួលបន្ទុកយកអ្នកទោសចូល ត្រូវជានាថានៅពេលទទួលយកអ្នកទោសចូលក្នុងពន្ធនាគារ ត្រូវផ្តល់ឱ្យអ្នកទោសនូវឯកសណ្ឋាន និងសម្ភារបរិក្ខារដូចខាងក្រោម៖ អាវអំបោះពណ៌ខៀវ ឆ្នូតសពីរ ខោអំបោះពណ៌ខៀវ ឆ្នូតសពីរ។" នៅក្នុងប្រកាសឆ្នាំ២០១៣ បានបង្គាប់ថា បុគ្គលដែលតុលាការមិនទាន់បានកាត់ទោស ឬការកាត់ទោសរបស់គេមិនទាន់ចូលជាស្ថាពរ ហើយដែលអ្នកទាំងនេះ ត្រូវអាជ្ញាធរឃុំខ្លួននឹងតម្រូវឱ្យស្លៀកពាក់ឯកសណ្ឋានពណ៌ទឹកក្រូចចាស់។ ខណៈដែលនេះជាជំហានវិជ្ជមានក្នុងការកំណត់ផ្សេងគ្នារវាងឯកសណ្ឋានសម្រាប់ទណ្ឌិត និងជនជាប់ឃុំដែលមិនទាន់មានសេចក្តីសម្រេចស្ថាពរ យ៉ាងណាក្តី ដើម្បីធានាថាសិទ្ធិទទួលបានការសន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោស ត្រូវបានគោរពយ៉ាងពេញលេញ ជនជាប់ចោទទាំងអស់ដែលមិនទាន់កាត់ទោសជាស្ថាពរ គួរតែអាចស្លៀកសម្លៀកបំពាក់ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ពួកគេពេលបង្ហាញមុខចំពោះតុលាការ។

ជនជាប់ចោទ ដែលតុលាការពុំបានទាន់កាត់ទោសជាស្ថាពរ និងបង្ហាញខ្លួនចំពោះមុខតុលាការក្នុងឯកសណ្ឋានទណ្ឌិតពណ៌ខៀវ គឺផ្ទុយនឹងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ប្រកាសឆ្នាំ២០១៣ និងនីតិវិធីពន្ធនាគារលេខ៥។ បញ្ហានេះក៏មិនស្របទៅនឹងច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ដែលធានានូវសិទ្ធិទទួលបានការសន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោស និងបទដ្ឋានអន្តរជាតិ ដូចជាបទដ្ឋានអប្បបរមាសម្រាប់ការប្រព្រឹត្តទៅលើជនជាប់ឃុំ ជាដើម។

ទិដ្ឋភាពទូទៅនៃសំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌដែល ម.ស.ម.ក បានសង្កេតក្នុងឆ្នាំ ២០២២

ឈ្មោះសាលាឧទ្ធរណ៍	ភ្នំពេញ	បាត់ដំបង	ព្រះសីហនុ	ត្បូងឃ្មុំ	សរុប
ចំនួនសំណុំរឿង	២៥៧	១៤៣	៥៩	៦២	៥២១
ចំនួនបទឧក្រិដ្ឋ	១២៩	៥១	១៩	១៨	២១៧
ចំនួនបទមជ្ឈិម	១២៤	៩០	៣៨	៤២	២៩៤
ចំនួនបទលហុ	៤	២	២	២	១០
ចំនួនជនជាប់ចោទ	៣៥២	១៩៩	៨៧	៨៦	៧២៤
ចំនួនកុមារទំនាស់នឹងច្បាប់(អនីតិជន)	៦	១៥	៥	០	២៦
ចំនួនជនជាប់ចោទជាស្ត្រី	៥០	២៨	១១	១៣	១០២

ទិដ្ឋភាពទូទៅនៃសំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌដែល ម.ស.ម.ក បានសង្កេតក្នុងឆ្នាំ២០២៣

ឈ្មោះសាលាឧទ្ធរណ៍	ភ្នំពេញ	បាត់ដំបង	ព្រះសីហនុ	ត្បូងឃ្មុំ	សរុប
ចំនួនសំណុំរឿង	៣៣៦	២៤១	៧៥	១២០	៧៧២
ចំនួនបទឧក្រិដ្ឋ	១៤៥	៨០	៣២	៣៦	២៩៣
ចំនួនបទមជ្ឈិម	១៨៦	១៥៧	៤២	៨២	៤៦៧
ចំនួនបទលហុ	៥	៤	១	២	១២
ចំនួនជនជាប់ចោទ	៤៦០	៣៤៦	១៣៦	១៧៦	១១១៨
ចំនួនកុមារទំនាស់នឹងច្បាប់(អនីតិជន)	៧	១៧	២	០	២៦
ចំនួនជនជាប់ចោទជាស្ត្រី	៦៩	៦៤	១៥	៣៣	១៨១

ចំនួនជនជាប់ចោទដែលមានវត្តមានក្នុងសវនាការដោយមានសម្លៀកបំពាក់ជាទណ្ឌិតតាមតុលាការនីមួយៗក្នុងឆ្នាំ២០២២

ភ្នំពេញ

តួលេខ ២៤,៨% (ចំនួន ៦៦ ក្នុងចំណោម ២៦៦នាក់)

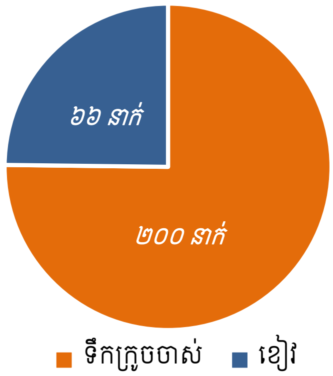

ត្បូងឃ្មុំ

តួលេខ ៦៥,៣% (ចំនួន ៣២ ក្នុងចំណោម ៤៩នាក់)

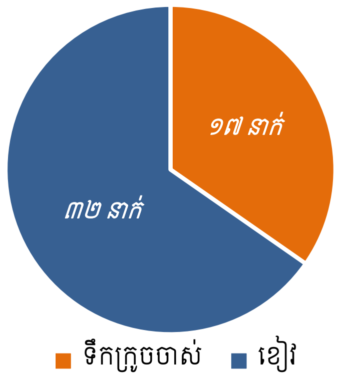

បាត់ដំបង

តួលេខ ៤៧,៤% (ចំនួន ៦៥ ក្នុងចំណោម ១៣៧នាក់)

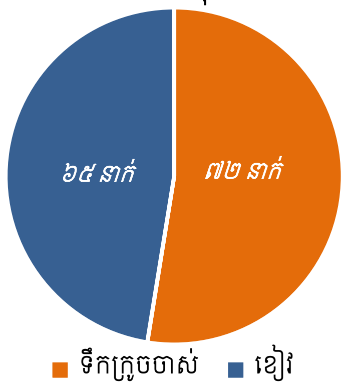

ព្រះសីហនុ

តួលេខ ២០% (ចំនួន ១០ ក្នុងចំណោម ៥០នាក់)

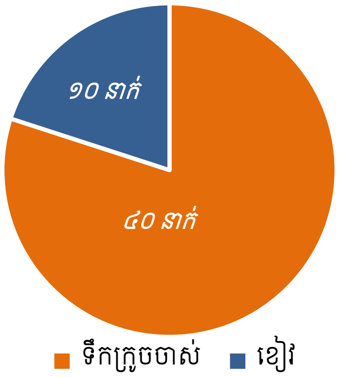

ចំនួនជនជាប់ចោទដែលមានវត្តមានក្នុងសវនាការដោយមានសម្លៀកបំពាក់ជាទណ្ឌិតតាមតុលាការនីមួយៗក្នុងឆ្នាំ២០២៣

ភ្នំពេញ

តួលេខ ២៣,២% (ចំនួន ៧៧ ក្នុងចំណោម ៣៣២នាក់)

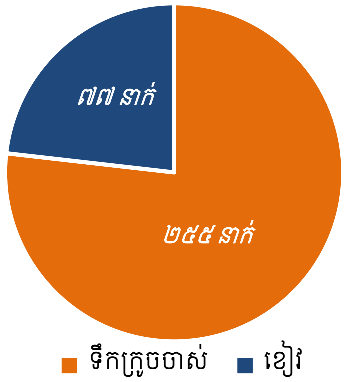

ត្បូងឃ្មុំ

តួលេខ ៤៩% (ចំនួន ៤៨ ក្នុងចំណោម ៩៨នាក់)

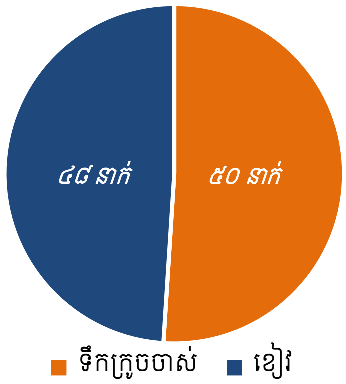

បាត់ដំបង

តួលេខ ៦៥,១% (ចំនួន ១៥៣ ក្នុងចំណោម ២៣៥នាក់)

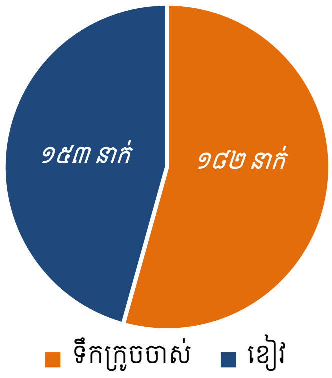

ព្រះសីហនុ

តួលេខ ១,៩% (ចំនួន ២ ក្នុងចំណោម ១០៣នាក់)

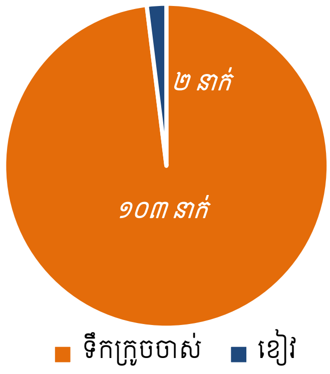

CC BY NC SA

ចំនួនជនជាប់ចោទដែលមានវត្តមានក្នុងសវនាការដោយមានសម្លៀកបំពាក់ជាទណ្ឌិតនៅសាលាឧទ្ធរណ៍

សាលាឧទ្ធរណ៍ទាំង៤ ក្នុងឆ្នាំ២០២២

តួលេខ ៣៤,៥% (ចំនួន ១៧៣ ក្នុងចំណោម ៥០២នាក់)

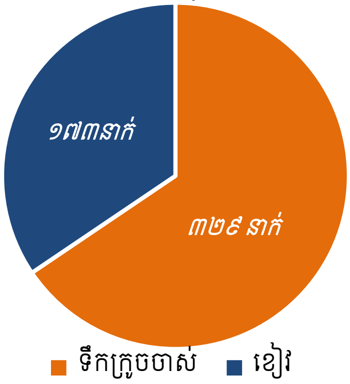

សាលាឧទ្ធរណ៍ទាំង៤ ក្នុងឆ្នាំ២០២៣

តួលេខ ៣៦,៥% (ចំនួន ២៨០ ក្នុងចំណោម ៧៦៨នាក់)

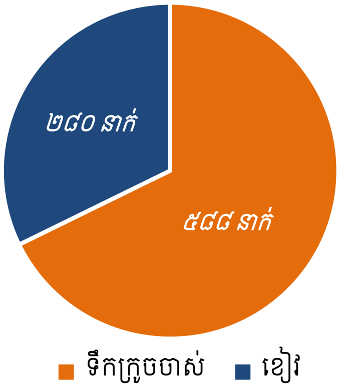

ចំនួនជនជាប់ចោទដែលមានវត្តមានក្នុងសវនាការដោយមានសម្លៀកបំពាក់ជាទណ្ឌិតនៅសាលាឧទ្ធរណ៍ក្នុងឆ្នាំ ២០២២-២០២៣

សាលាឧទ្ធរណ៍ទាំង៤

តួលេខ ៣៥,៧% (ចំនួន ៤៥៣ ក្នុងចំណោម ១២៧០នាក់)

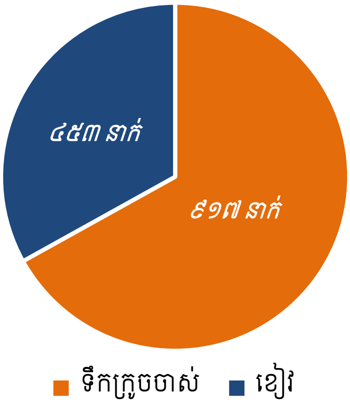

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និងអនុសាសន៍

ជនជាប់ចោទគ្រប់រូបមានសិទ្ធិទទួលបានការសន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោស រហូតដល់ពិរុទ្ធភាពរបស់ខ្លួនត្រូវបានកំណត់ស្របតាមច្បាប់។ ម.ស.ម.ក សូមស្នើជាអនុសាសន៍ដូចខាងក្រោម៖

- ក្រសួងមហាផ្ទៃគួរតែអនុវត្តតាមការប្រតិបត្តិល្អបំផុតដែលមានលក្ខណៈជាអន្តរជាតិរបស់ អ.វ.ត.ក ដែលអនុញ្ញាតឱ្យជនជាប់ចោទស្លៀកសម្លៀកបំពាក់ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ពួកគេ នៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់នៃដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ រហូតដល់សេចក្តីសម្រេចនៃការកាត់ទោសនោះបានចូលជាស្ថាពរ។
- ក្រសួងមហាផ្ទៃគួរចេញផ្សាយ និងផ្សព្វផ្សាយគោលការណ៍ណែនាំឱ្យបានច្បាស់លាស់ថាជនជាប់ចោទដែលកំពុងស្ថិតក្នុងដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យស្លៀកសម្លៀកបំពាក់ស៊ីវិលធម្មតានៅពេលបង្ហាញខ្លួនក្នុងពេលសវនាការ។
- ក្រសួងមហាផ្ទៃគួរធានាថា ការប្រើប្រាស់សំលៀកបំពាក់ឯកសណ្ឋានពន្ធនាគារសម្រាប់ជនជាប់ឃុំត្រូវតែស្របតាមជាមួយនឹងបទបញ្ញត្តិដូចបានកំណត់ក្នុងប្រកាសឆ្នាំ២០១៣។

CC BY NC SA